

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра публічного та приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » 20 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екологічне та земельне право

Змістовий модуль «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»

для студентів

спеціальності

081 Право

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

освітньої програми

081.00.01 Право

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Протокол № 1322/20
Мещеряков
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 20 20 р.

Київ – 2020

Розробник:

Богданевич Тетяна Станіславівна, д.ф.н., доцент, кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Богданевич Тетяна Станіславівна, д.ф.н., доцент, кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри публічного та приватного права _____ (Лілія ОРЕЛ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 081.00.01 Право
2020 р.

Гарант освітньої програми _____ (Наталія СЕРГІЄНКО)

Робочу програму перевірено
2020 р.

Заступник декана _____ (Анфіса НАШИНЕЦЬ-НАУМОВА)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Екологічне та земельне право		
<i>Вид дисципліни</i>	основна	
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська	
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	5/150	
<i>Курс</i>	3	4
<i>Семестр</i>	5	8
<i>Кількість змістових модулів з розподілом</i>	2	
<i>Обсяг кредитів</i>	5	5
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	150	150
<i>Аудиторні</i>	70	20
<i>Модульний контроль</i>	10	-
<i>Семестровий контроль</i>		
<i>Самостійна робота</i>	70	130
<i>Форма семестрового контролю</i>	Залік	Залік
Змістовий модуль «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»		
<i>Курс</i>	3	3
<i>Семестр</i>	5	5
<i>Обсяг кредитів</i>	3	3
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	90	90
<i>Аудиторні</i>	42	12
<i>Модульний контроль</i>	6	-
<i>Семестровий контроль</i>		
<i>Самостійна робота</i>	42	78
<i>Форма семестрового контролю</i>	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – якісне засвоєння студентами юридичних понять, знань, правових норм у сфері відносин, що становлять предмет земельного права, оволодіння теорією і методологією земельного права, вивчення законодавства у галузі землекористування, охорони та відтворення земельних ресурсів, формування у них навичок щодо правильного застосування на практиці отриманих знань, та правових норм при вирішенні конкретних завдань, вироблення у студентів нового якісного стану екологічного мислення, формування культури особистості, яка проявляється в її еколого-правовій свідомості, мисленні, поведінці та практичній діяльності.

Завдання. Завданням навчальної дисципліни є:

- вивчення студентами предмета та загальних понять правових відносин, які регулює земельне право, ознайомлення та вміння орієнтуватися у законодавстві, що регулює земельні правовідносини;
- з'ясування правового режиму форм власності відносно землі;
- формування у студентів уявлення про правовий статус державних органів, що здійснюють контроль у сфері землекористування та охорони земель;
- знати підстави набуття та припинення права власності на землі;
- знання складу та категорій земель України;
- формування навичок пошуку та опрацювання нормативної бази;
- формування вміння працювати з юридичною літературою та готувати реферати.

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування наступних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК) –

ЗК-2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях.

ЗК-4. Знання і розуміння предмета та характеру професійної діяльності, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією.

ЗК-8. Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.

ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

ЗК-11. Вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом.

ЗК-13. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

ЗК-14. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності спеціальності (ФК) –

ФК-3. Знання стандартів правничої професії.

ФК-10. Уміння застосувати знання у практичній діяльності при моделюванні правових ситуацій.

ФК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

ФК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

ФК-13. Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

ФК-15. Навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ФК-16. Навички консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

ФК-17. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

ФК-18. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

3. Результати навчання за дисципліною

Студент має знати та розуміти, вміти:

- СГ-1.** Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин
- СГ-3.** Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел
- СГ-5.** Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю
- ДН-1.** Узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами
- ДН-2.** Використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми
- К-1.** Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію
- К-3.** Відтворювати зміст, демонструючи розуміння з основних професійних та суспільних тем
- ПС-1.** Належно використовувати цифрову і статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності
- ПС-2.** Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних
- ПС-3.** Користуватися комп'ютерними програмами у межах стандартного програмного забезпечення з використанням електронних таблиць, графіків та інших можливостей
- ПС-4.** Працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи
- ПР-1.** Демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи
- ПР-2.** Пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права
- ПР-3.** Демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				Самостійна
		Аудиторна				
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1. Земельні правовідносини та порядок їх регулювання						
Тема 1.Земельне право України: предмет, метод, принципи, джерела	11	2	2	2		5
Тема 2.Право власності на землю	11	2	2	2		5
Тема 3. Право користування землею	11	2	2	2		5
Тема 4.Набуття і реалізація прав на землю	9	2	-	2		5
Модульний контроль	2					
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6	8		20
Змістовий модуль 2. Набуття право власності та категорії земель України						
Тема 5.Управління в галузі земельних відносин	11	2	2	2		5
Тема 6. Склад та категорії земель України	11	2	2	2		5
Тема 7. Правове регулювання плати за землю	9	2	2			5
Тема 8. Охорона земель	11	2	-	2		7
Модульний контроль	4					
Разом за змістовим модулем 2	46	8	6	6		22
Усього	90	16	12	14		42

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				Самостійна
		Аудиторна				
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1. Земельні правовідносини та порядок їх регулювання						
Тема 1.Земельне право України: предмет, метод, принципи, джерела	12	1	1			10
Тема 2.Право власності на землю	12	1	1			10
Тема 3. Право користування землею	11	-	-	1		10
Тема 4.Набуття і реалізація прав на землю	11	-	-	1		10
Разом за змістовим модулем 1	46	2	2	2		40
Змістовий модуль 2. Набуття право власності та категорії земель України						
Тема 5.Управління в галузі земельних відносин	12	1	1			10
Тема 6. Склад та категорії земель України	11	-	-	1		10
Тема 7. Правове регулювання плати за землю	12	1	1			10
Тема 8. Охорона земель	9	-	-	1		8
Разом за змістовим модулем 2	44	2	2	2		38
Усього	90	4	4	4		78

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Земельні правовідносини та порядок їх регулювання

Тема 1. Земельне право України: предмет, метод, принципи, джерела

Історія розвитку земельного права в Україні. Поняття земельного права як галузі права, як науки та навчальної дисципліни. Предмет земельного права: поняття, загальна характеристика.

Джерела земельного права: поняття, види та загальна характеристика.

Методи регулювання земельних відносин. Диспозитивний та імперативний методи земельного права. Загальні (конституційні), міжгалузеві та галузеві принципи земельного права.

Функції земельного права.

Принципи земельного права: конституційні, загально-правові, спеціальні.

Співвідношення земельного права з суміжними галузями права – конституційними, адміністративним, цивільним, природноресурсовим і екологічним правом.

Система земельного права як сукупність правових інститутів.

Рекомендовані джерела: базові [1-103], додаткові [4; 9-10; 30-35; 39-42].

Додаткові ресурси: [1-3; 9-10].

Тема 2. Право власності на землю.

Поняття та зміст права власності на землю. Об'єктивне та суб'єктивне розуміння права власності на землю. Земельна ділянка як об'єкт права власності на землю. Формування земельної ділянки як об'єкта цивільних прав.

Суб'єкти права власності на землю. Право власності на землю громадян. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад. Право власності на землю держави. Право власності на землю іноземних держав. Спільна власність на земельну ділянку. Виникнення права спільної часткової власності на земельну ділянку. Володіння, користування та розпорядження спільною земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності. Спільна сумісна власність на земельну ділянку. Права і обов'язки власників земельних ділянок.

Рекомендовані джерела: базові [1-11; 13; 20-21; 23-24; 28-30; 32; 36-40; 42-45; 50; 54-57; 59-66; 68-69; 72-76; 79-82; 87; 89; 92; 96-103], додаткові [13-23; 25-36; 38-47; 49-52; 56; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-3; 5-6; 8-10].

Тема 3. Право користування землею.

Поняття і види права землекористування. Право постійного користування земельною ділянкою. Право оренди земельної ділянки. Право концесіонера на земельну ділянку.

Права і обов'язки землекористувачів. Захист і гарантії прав власників землі та землекористувачів.

Обмеження права на землю.

Рекомендовані джерела: базові [1-11; 17-18; 20-21; 23-24; 26; 28; 32; 39-40; 42-45; 50; 54-57; 59-62; 65-66; 68-69; 72; 74-75; 79-82; 87; 89; 91-92; 94-103], додаткові [1-2; 4-11; 14-23; 25-26; 28-44; 46-52; 55-57; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-3; 5-6; 8-10].

Тема 4. Набуття і реалізація прав на землю

Основні підстави й умови набуття прав на землю із земель державної та комунальної власності.

Особливості набуття прав на землю територіальними громадами і державою. Умови і порядок придбання і передачі земельних ділянок громадянам. Умови і порядок надання

земельних ділянок юридичним особам у постійне користування та в оренду. Виникнення та оформлення речових прав на земельну ділянку.

Особливості продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам. Підстави припинення прав на землю. Порядок вирішення земельних спорів.

Рекомендовані джерела: базові [1-11; 13-14; 17-18; 20-21; 23; 26; 28; 32; 39-43; 45; 50; 54-57; 59-60; 64-65; 67-69; 72; 74-76; 79-82; 87; 89; 94; 96-103], додаткові [1-2; 4-11; 13-14; 16-23; 25-26; 28-52; 55-57; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-3; 5-6; 8-10].

Змістовий модуль 2. Набуття право власності та категорії земель України

Тема 5. Управління в галузі земельних відносин.

Повноваження державних органів у галузі земельних відносин. Поняття і зміст землеустрою. Державний земельний кадастр.

Контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг.

Рекомендовані джерела: базові [1-10; 13; 17-18; 20-21; 26; 28; 32; 39-43; 45; 50-57; 59-60; 62; 64-66; 69; 72-76; 78-82; 86-87; 89; 92-94; 96-103], додаткові [1-7; 9-12; 15-22; 25-26; 28-37; 39-43; 48-52; 55; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-10].

Тема 6. Склад та категорії земель України

Склад і цільове призначення земель України. Характеристика окремих категорій земель. Землі сільськогосподарського призначення. Землі житлової та громадської забудови. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого і рекреаційного призначення. Землі історико-культурного і лісогосподарського призначення. Землі водного фонду. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Рекомендовані джерела: базові [1-17; 21; 24; 26; 28; 31; 33-40; 42-46; 48-53; 56; 58-79; 82-103], додаткові [1-7; 9-12; 14-22; 25-42; 45-48; 50-61].

Додаткові ресурси: [1-10].

Тема 7. Правове регулювання плати за землю

Загальні правові засади плати за землю. Земельний податок: порядок обчислення і сплати. Звільнення від сплати земельного податку. Орендна плата за землю. Пільги щодо плати за землю.

Підстави притягнення до відповідальності за порушення законодавства про плату за землю.

Рекомендовані джерела: базові [1-10; 13; 20-21; 26; 28; 32; 39-43; 45; 50; 54-60; 62-69; 72; 75-76; 78-82; 87; 92; 94; 96-103], додаткові [1-2; 4; 6-11; 13-22; 25-42; 44-56; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-10].

Тема 8. Охорона земель

Поняття та зміст правової охорони земельних ресурсів. Правова охорона земель як просторово-територіального базису. Правова охорона ґрунтів. Правовий режим екологічно уражених земель.

Відповідальність за порушення законодавства України про охорону земель.

Рекомендовані джерела: базові [1-10; 13; 17-18; 20-21; 26; 28; 40; 43-45; 47; 50; 54-57; 64-66; 71; 73; 75; 77-78; 83-88; 91-103], додаткові [1-4; 6-10; 14-22; 25-26; 28-36; 39; 42; 45-53; 55-56; 60-61].

Додаткові ресурси: [1-10].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

для денної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2	
			К-ть одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	К-ть одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3
3	Відвідування практичних занять	1	4	4	3	3
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
5	Робота на семінарських заняттях	10	3	30	3	30
6	Робота на практичних заняттях	10	4	40	3	30
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	2	50
8	Написання реферату	15			1	15
	Разом:	-	-	111	-	140
	Максимальна кількість балів:			251		
	Розрахунок коефіцієнта			0,398		
	Підсумковий бал			100		

для заочної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2	
			К-ть одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	К-ть одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
2	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1
3	Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
5	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10
6	Робота на практичних заняттях	10	1	10	1	10
7	Написання реферату	15			1	15
	Разом:	-		28		43
	Максимальна кількість балів:			71		
	Розрахунок коефіцієнта			1,408		
	Підсумковий бал			100		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема 1. Земельне право України: предмет, метод, принципи, джерела

1. Історія розвитку земельного права в Україні.
2. Поняття земельного права як галузі права, як науки та навчальної дисципліни.
3. Предмет земельного права: поняття, загальна характеристика.
4. Джерела земельного права: поняття, види та загальна характеристика.
5. Методи регулювання земельних відносин. Диспозитивний та імперативний методи земельного права. Загальні (конституційні), міжгалузеві та галузеві принципи земельного права.
6. Функції земельного права.
7. Принципи земельного права: конституційні, загально-правові, спеціальні.
8. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права – конституційними, адміністративним, цивільним, природноресурсовим і екологічним правом.
9. Система земельного права як сукупність правових інститутів.

Тема 2. Право власності на землю.

1. Поняття та зміст права власності на землю.
2. Об'єктивне та суб'єктивне розуміння права власності на землю.
3. Земельна ділянка як об'єкт права власності на землю.
4. Формування земельної ділянки як об'єкта цивільних прав.
5. Суб'єкти права власності на землю.
6. Право власності на землю громадян.
7. Право власності на землю юридичних осіб.
8. Право власності на землю територіальних громад.
9. Право власності на землю держави.
10. Право власності на землю іноземних держав.
11. Спільна власність на земельну ділянку.
12. Виникнення права спільної часткової власності на земельну ділянку.
13. Володіння, користування та розпорядження спільною земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності.
14. Спільна сумісна власність на земельну ділянку.
15. Права і обов'язки власників земельних ділянок.

Тема 3. Право користування землею.

1. Поняття і види права землекористування.
2. Право постійного користування земельною ділянкою.
3. Право оренди земельної ділянки.
4. Право концесіонера на земельну ділянку.
5. Права і обов'язки землекористувачів.
6. Обмеження права на землю.

Тема 4. Набуття і реалізація прав на землю

1. Основні підстави й умови набуття прав на землю із земель державної та комунальної власності.

2. Особливості набуття прав на землю територіальними громадами і державою.
3. Умови і порядок придбання і передачі земельних ділянок громадянам.
4. Умови і порядок надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування та в оренду.
5. Виникнення та оформлення речових прав на земельну ділянку.
6. Особливості продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам.
7. Підстави припинення прав на землю.
8. Порядок вирішення земельних спорів.

Тема 5. Управління в галузі земельних відносин.

1. Повноваження державних органів у галузі земельних відносин.
2. Поняття і зміст землеустрою.
3. Державний земельний кадастр.
4. Контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг.

Тема 6. Склад та категорії земель України

1. Склад і цільове призначення земель України.
2. Характеристика окремих категорій земель:
  - землі сільськогосподарського призначення;
  - землі житлової та громадської забудови;
  - землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення;
  - землі оздоровчого і рекреаційного призначення;
  - землі історико-культурного і лісогосподарського призначення;
  - землі водного фонду;
  - землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Тема 7. Правове регулювання плати за землю

1. Загальні правові засади плати за землю.
2. Земельний податок: порядок обчислення і сплати.
3. Звільнення від сплати земельного податку.
4. Орендна плата за землю.
5. Пільги щодо плати за землю.
6. Підстави притягнення до відповідальності за порушення законодавства про плату за землю.

Тема 8. Охорона земель

1. Поняття та зміст правової охорони земельних ресурсів.
2. Правова охорона земель як просторово-територіального базису.
3. Правова охорона ґрунтів.
4. Правовий режим екологічно уражених земель.
5. Відповідальність за порушення законодавства України про охорону земель.

Завдання:

1. Підприємство отримало в користування земельні ділянки сільськогосподарського призначення для сільськогосподарського виробництва. Які ставки необхідно застосувати при розрахунку земельного податку для сільськогосподарських угідь, які розташовані за межами населеного пункту?

2. При визначенні суми земельного податку до показників нормативної грошової оцінки ріллі застосовується коефіцієнт 1,756. Чи буде такий коефіцієнт застосовуватись сільськогосподарськими підприємствами при розрахунку суми фіксованого сільськогосподарського податку?
3. Чи передбачена відповідальність до власника землі або землекористувача за неподання або несвоєчасного подання податкової декларації з плати за землю за нововідведені земельні ділянки?
4. Фізична особа – власник земельної ділянки (для ведення особистого селянського господарства) здає в оренду земельну ділянку юридичній особі – платнику фіксованого сільськогосподарського податку. Який порядок сплати до бюджету земельного податку та фіксованого сільськогосподарського податку?
5. Фермерське господарство, яке є платником фіксованого сільськогосподарського податку, має в користуванні земельні ділянки – сільськогосподарські угіддя та земельні ділянки під виробничими будівлями, які є землями сільськогосподарського призначення, але не є сільськогосподарськими угіддями. Чи буде сплачувати господарство земельний податок за земельні ділянки під будівлями?
6. Чи може юридична особа – платник ФСП, до якої при реорганізації приєдналась інша юридична особа, залишитись на сплаті ФСП у рік реорганізації та за яких умов?
7. Садівницьке товариство має державний акт на право постійного користування земельною ділянкою за межами населеного пункту. В державному акті вказана загальна площа земельної ділянки та окремо площа під багаторічними насадженнями. Як правильно будуть оподатковуватись землі товариства?
8. Пансіонату на земельну ділянку, на якій розташована територія парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, видано Державний акт на право постійного користування. Відповідно до охоронного зобов'язання на парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, зареєстрованого в обласному Державному управлінні екологічної безпеки, землекористувачем даного парку є пансіонат (організаційно-правова форма – закрите акціонерне товариство). Чи буде користуватися пільгою по сплаті земельного податку пансіонат, який розташований на земельних ділянках парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва.
9. Підприємства з видобутку корисних копалин для виробництва нерудних будівельних матеріалів (щебінь, бутовий камінь) мають земельні площі в межах населених пунктів, на яких розташовані кар'єри для видобутку корисних копалин, промислові майданчики з переробним комплексом, інженерно-технічні комунікації, місця складування розкритих порід і відходів виробництва, склади вибухових матеріалів. Ряд підприємств мають земельні ділянки у постійному користуванні, інші – оформили на них право оренди. Як правильно буде здійснюватися оподаткування земельних ділянок таких підприємств?
10. Чи буде застосовуватись підвищувальний коефіцієнт при розрахунку суми земельного податку юридичною особою, яка має охоронний договір, і якщо об'єкт, в якому здійснює свою діяльність юридична особа, належить до об'єкта історико-культурного призначення?
11. Приватна середня загальноосвітня школа уклала з міською радою договір оренди на земельну ділянку, який пройшов державну реєстрацію. Чи може заклад користуватись пільгою при оподаткуванні земельної ділянки?
12. Комунальний заклад охорони здоров'я, який звільнений від сплати земельного податку, оскільки фінансується з місцевого бюджету, орендує приміщення у підприємства, що є платником земельного податку. Чи підлягає сплаті таким закладом сума земельного податку орендодавцю за договором оренди?

Критерії оцінювання самостійної роботи

Бал	Критерій
5	студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, теорією; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним.
4	студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "5 балів", при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним.
3	студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань.
1-2	студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове або логічне мислення.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в письмовому вигляді з використанням різних завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Критерії оцінювання модульного контролю

Бал	Критерії
24-25	Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
20-23	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
15-19	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
10-14	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
5-9	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення юридичного поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
0-4	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських заняттях та під час виконання самостійної роботи, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Семестровий контроль знань студентів з дисципліни «Екологічне та земельне право» здійснюється у формі заліку після вивчення змістових модулів «Екологічне право», «Земельне право».

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

для денної форми навчання

Разом: 90 год., із них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі (бали)	Змістовний модуль I. (111 б)				Змістовний модуль II. (140 б)		
Лекції (бали)	Л1(1бал) Л2(1бал)	Л3(1бал)	Л4(1бал)		Л5(1бал) Л6(1бал)	Л7(1бал)	Л8 (1бал)
Семінарські заняття (бали)		С1 1-11 балів	С2 1-11 балів	С3 1-11 балів	С4 1-11 балів	С5 1-11б	С6 1-11б
Практичні заняття (бали)	ПР1 1-11 балів	ПР2 1-11 балів	ПР3 1-11 балів	ПР4 1-11 балів	ПР5 1-11б	ПР6 1-11б	ПР7 1-11 ба
Поточний контроль	МКР 1 (25 балів)				МКР 2(25 балів) МКР 3 (25 балів) Написання реферату (15 б)		
СР(бали)	5 балів				5 балів		
Підсумковий контроль (вид, бали)	Проміжний контроль (100 балів)						

для заочної форми навчання

Разом: 90 год., із них: лекції – 4 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 78 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі (бали)	Змістовний модуль I. (28 б)				Змістовний модуль II. (43 б)		
Лекції (бали)	<i>Л1(1бал)</i>				<i>Л2(1бал)</i>		
Семінарські заняття (бали)		<i>С 1 1-11 балів</i>				<i>С 2-11б</i>	
Практичні заняття (бали)			<i>ПР1 1-11 балів</i>				<i>ПР 2 1-11 ба</i>
Поточний контроль					<i>Написання реферату (15 б)</i>		
СР (бали)	<i>5 балів</i>				<i>5 балів</i>		
Підсумковий контроль (вид, бали)	<i>Проміжний контроль (100 балів)</i>						

8. Рекомендовані джерела

Базові:

1. Конституція України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30 (23.07.96), ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984, № 8073-Х // Відомості Верховної Ради УРСР, 1984, додаток до N 51, ст. 1122.
3. Лісовий кодекс України від 21.01.1994, № 3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 1994, № 17 (26.04.94), ст. 99.
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994, № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1994, № 36 (06.09.94), ст. 340.
5. Водний кодекс України від 06.06.1995, № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1995, № 24 (13.06.95), ст. 189.
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001, № 2768-ІІІ // Відомості Верховної Ради України, 2002, N 3-4 (25.01.2002), ст. 27.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003, № 436-ІV // Офіційний вісник України, 2003, N 11 (28.03.2003), ст. 462.
8. Повітряний кодекс України від 19.05. 2011 р. № 3393 – VI // Офіційний вісник України 2011, № 46 (29.06.2011) ст.1881.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755 – VI // Офіційний вісник України 2010, № 92 (10.12.2010) ст. 3248.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003, № 435-ІV Офіційний вісник України, 2003. № 11 (28.03.03), ст. 461.
11. Закон України «Про використання земель оборони» від 27.11.2003, № 1345-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 14 (02.04.2004), ст. 209.
12. Закон України «Про відходи» від 05.03.1998, № 187/98-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 36-37, ст. 242.
13. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003, № 963-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 39 (26.09.2003), ст. 350.
14. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991, № 1777-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 1992, № 2 (14.01.92), ст. 5.
15. Закон України «Про державну експертизу землепорядної документації» від 17.06.2004, № 1808-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 38 (17.09.2004), ст. 471.
16. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994, № 4004-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 27 (05.07.94), ст. 218.
17. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.1996, № 273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 40 (01.10.96), ст. 183.
18. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI // Відомості Верховної Ради України, 2012, № 8 (24.02.2012), ст. 61.
19. Закон України «Про застава» від 02.10.1992, № 2654-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 47 (24.11.92), ст. 642.
20. Закон України «Про захист конституційних прав громадян на землю» від 20.01.2005 р. № 2375-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 10. – ст. 194.
21. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 р. № 858-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 36. – ст. 282.
22. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003, № 898-ІV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 38 (19.09.2003), ст. 313.
23. Закон України «Про концесії» від 16.07.1999, № 997-ХІV // Відомості Верховної Ради України, 1999, N 41 (15.10.99), ст. 372.

24. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000, № 2026-III // Відомості Верховної Ради України, 2000, N 50 (15.12.2000), ст. 435.
25. Закон України «Про меліорацію земель» від 14.01.2000, № 1389-XIV // Відомості Верховної Ради України, 2000, N 11 (17.03.2000), ст. 90.
26. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004, № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 50 (10.12.2004), ст. 540.
27. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25.06.2009, № 1561-VI // Офіційний вісник України, 2009, № 58 (10.08.2009), ст. 2024.
28. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997, № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1997, № 24, ст. 170.
29. Закон України «Про об'єднання громадян» від 22.03.2012, № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013, N 1. – ст. 1.
30. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001, № 2866-III // Відомості Верховної Ради України, 2002, N 10 (07.03.2002), ст. 78.
31. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991, № 1932-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 9 (03.03.92), ст. 106.
32. Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998, № 161-XIV // Офіційний вісник України, 1998, N 42 (05.11.98), ст. 1538.
33. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992, № 2780-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 52 (29.12.92), ст. 683.
34. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності від» 17.02.2011, № 3038-VI // Відомості Верховної Ради України, 2011, № 34 (26.08.2011), ст. 343.
35. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002, № 3059-III // Відомості Верховної Ради України, 2002, № 30 (26.07.2002), ст. 204.
36. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005, № 2807-IV // Відомості Верховної Ради України, 2005, № 49 (09.12.2005), ст. 517.
37. Закон України «Про будівельні норми» від 05.11.2009, № 1704-VI // Відомості Верховної Ради України, 2010, № 5 (05.02.2010), ст. 41.
38. Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012, № 5018-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013, № 22 (31.05.2013), ст. 212.
39. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003, № 742-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 29 (18.07.2003), ст. 232.
40. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003, № 962-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 39 (26.09.2003), ст. 349.
41. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003, № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 15. – ст. 229.
42. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003, № 973-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 45. – ст. 363.
43. Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 05.06.2003, № 899-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 38 (19.09.2003), ст. 314.
44. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991, № 791а-XII // Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, N 16 (16.04.91), ст. 198.
45. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012, № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013, N 36 (27.08.2004), ст. 472.
46. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» від 17.06.2004, № 1807-IV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 38 (17.09.2004), ст. 470.
47. Закон України «Про судову систему і статус суддів» від 02.06.2016, № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України, 2016, N 31, ст. 545.

48. Закон України Про внесення змін до закону України «Про туризм» від 18.11.2003, № 1282-IV // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 31 (01.08.95), ст. 241; 2001, N 32, ст. 172.
49. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» від 24.12.1999, № 1359-XIV // Офіційний вісник України, 2000, № 1 (21.01.2000), ст. 6.
50. Указ Президента України «Про Положення про Державний комітет України по земельних ресурсах» від 14.08.2000, № 970/2000 // Офіційний вісник України, 2000, N 33 (01.09.2000), ст. 1401.
51. Указ Президента України «Про Положення про Державне агентство лісових ресурсів України» від 13.04.2011, № 458/2011 // Офіційний вісник Президента України, 2011 № 11 (20.04.2011), ст. 621.
52. Указ Президента України «Про Положення про Державну екологічну інспекцію України» від 13.04.2011, № 454/2011 // Офіційний вісник Президента України, 2011, № 11 (20.04.2011), ст. 617.
53. Указ Президента України «Про Положення про Державне агентство водних ресурсів України» від 13.04.2011, № 453/2011 // Офіційний вісник України, 2011, № 29 (26.04.2011), ст. 1259.
54. Постанова Верховної Ради УРСР «Про земельну реформу» від 18.12.1990, № 563-XXII // Відомості ВР України. – 1991. – № 10. – Ст. 100.
55. Постанова Верховної Ради УРСР «Про прискорення земельної реформи та приватизації землі» від 13.03.1992, № 2200-XII // Відомості ВР України. – 1992. – № 25. – Ст. 355.
56. Постанова Президії Верховної Ради України Про часткову зміну пункту 10 Постанови Верховної Ради України від 13 березня 1992 року «Про прискорення земельної реформи та приватизацію землі» від 29.06.1992, № 2515-XII // Відомості ВР України. – 1992. – № 37. – Ст. 556.
57. Постанова КМ України «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» від 11.10.2002, № 1531 // Офіційний вісник України, 2002, N 42 (01.11.2002), ст. 1941.
58. Постанова КМ України «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» від 30.03.1998, № 391 // Офіційний вісник України, 1998, N 13 (16.04.98), ст. 495.
59. Постанова КМ України «Про затвердження Положення про моніторинг земель» від 20.08.1993, № 661 // Зібрання постанов Уряду України, 1994, N 1, ст. 5.
60. Постанова КМ України «Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними» від 07.06.2017, № 413.
61. Постанова КМ України «Про затвердження Положення про порядок розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних та іноземних організацій в Україні» від 27.02.1995, № 146.
62. Постанова КМ України «Про Державний технологічний центр охорони родючості ґрунтів» від 04.08.2000 № 1218 // Офіційний вісник України, 2000, № 32 (25.08.2000) ст. 1359.
63. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів» від 20.06.2007, № 848 // Офіційний вісник України, 2007, № 46 (02.07.2007), ст. 1885.
64. Постанова КМ України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 25.12.2015, № 1127.
65. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012, № 1051.
66. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів

- районування (зонування) земель» від 26.05.2004, № 681 // Офіційний вісник України, 2004, N 21 (11.06.2004), ст. 1429.
67. Постанова КМ України «Про внесення змін до Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 20.02.2013, № 154.
68. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку користування землями водного фонду» від 13.05.1996, № 502 // Зібрання постанов Уряду України, 1996, N 11, ст. 326.
69. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку реєстрації об'єктів державної експертизи землепорядної документації та типової форми її висновку» від 12.07.2006, № 974 // Офіційний вісник України, 2006, N 28 (26.07.2006), ст. 2031.
70. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними» від 14.04.1997, № 347 // Офіційний вісник України, 1997, число 16, с. 80.
71. Постанова КМ України «Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення» від 29.02.1996, № 269 // Зібрання постанов Уряду України, 1996, N 8, ст. 241.
72. Постанова КМ України «Про затвердження Типового договору про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки» від 04.03.2004, № 266 // Офіційний вісник України, 2004, N 10 (26.03.2004), ст. 596.
73. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами» від 03.06.2013, № 483.
74. Постанова КМ України «Про затвердження форми сертифіката на право на земельну частку (пай) і зразка Книги реєстрації сертифікатів на право на земельну частку (пай)» від 12.10.1995, № 801 // Зібрання постанов Уряду України, 1996, N 2, ст. 63.
75. Постанова КМ України «Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам» від 19.04.1993, № 284 // Зібрання постанов Уряду України, 1993, N 10, ст. 193.
76. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель» 23.05.2012, № 513.
77. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку охорони геодезичних пунктів» від 08.11.2017, № 836.
78. Постанова КМ України «Деякі питання функціонування Державного реєстру речових прав на нерухоме майно» від 06.06.2018, № 484.
79. Постанова КМ України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 23.11.2011, № 1278 // Офіційний вісник України, 2011, № 97 (23.12.2011), ст. 3538.
80. Постанова КМ України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» від 23.03.1995, № 213.
81. Постанова КМ України «Про Методику затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 16.11.2016, № 831.
82. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012, № 1051 // Офіційний вісник України, 2012, № 89, (30.11.2012), ст. 3598.
83. Постанова КМ України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» від 18.12.1998, № 2024 // Офіційний вісник України, 1998, N 51 (08.01.99), ст. 1890.
84. Постанова КМ України «Про прикордонний режим» від 27.07.1998, № 1147 // Офіційний вісник України, 1998, N 30 (13.08.98), ст. 1127.
85. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них» від 08.05.1996, № 486.

86. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру» від 08.04.1996, № 413.
87. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ» від 16.04.2004, № 7 // Юридическая практика, 2004, 07, № 28.
88. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів «Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля» від 27.02.2002, № 88 // Офіційний вісник України, 2002, N 12 (05.04.2002), ст. 631.
89. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Про затвердження Порядку консервації земель» від 26.04.2013, № 283.
90. Наказ Державного комітету України у справах містобудування і архітектури «Про затвердження Методики обстеження і паспортизації гідротехнічних споруд систем гідравлічного вилучення та складування промислових відходів» від 19.12.1995, № 252.
91. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України «Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства» від 27.10.1997, № 171 // Офіційний вісник України, 1998, N 18 (21.05.98), ст. 664.
92. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру» від 27.12.2012, № 836 // Офіційний вісник України, 2013, N 8 (08.02.2013), ст. 314.
93. Наказ Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України «Про затвердження Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-97)» від 09.04.1998, № 56 // Офіційний вісник України, 1998, № 29 (06.08.1998), ст. 1114.
94. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження зразків та описів печаток державних кадастрових реєстраторів» від 20.12.2016, № 557 // Офіційний вісник України, 2013, № 9 (12.02.2013), ст. 358.
95. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» від 19.06.1996, № 173.
96. Земельний кодекс України з постатейними матеріалами: Збірник нормативно-правових актів та матеріалів судової практики: Видання 2-е. За станом нормативно-правових актів та актів органів судової влади на 1 лютого 2007 року / Упорядник А.М. Мірошниченко. Науковий редактор В.В. Носік. – К.: Фізична особа – суб'єкт видавничої справи Романчук Р. С., 2007. –720 с.
97. Земельний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 11 червня 2018 року. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 104 с.
98. Земельне право у схемах і таблицях: навч. посіб. / Н. І. Дуравкіна ; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. - Суми : Мрія , 2018. - 99 с. : табл., схеми.
99. Земельне право України (у схемах): навч. посіб. / О. М. Шуміло ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. - 287 с. : схеми, рис.
100. Земельне право України: навч. посіб. / [І. І. Каракаш та ін.] ; за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонової ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - Одеса : Юридична література, 2017.
101. Земельне законодавство України: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду України: [довідник] / О. М. Ткачук. - Харків : Право, 2017. - 232 с.
102. Земельне право України: навч. посіб. / [І. І. Каракаш та ін.] ; за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонової ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - Одеса : Юридична література, 2017. - 585 с
103. Земельне право України: навч. посібн. / А. І. Ріпенко, О. М. Пашенко. — Київ : ВД «Дакор», 2016. — 236 с.

104. Земельне право України: навчальний посібник / І.І. Каракаш, В.Д. Сидор, Т.Є. Харитоновна та ін.; за ред. І.І. Каракаша і Т.Є. Харитоновної. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Одеса: Юридична література, 2017 – 588 с.
105. Корнєєв Ю. В. Земельне право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнєєв. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 200 с.
106. Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Х.: Право, 2014. – 520 с.
107. Земельний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За заг. ред. В. І. Семчика. – 3-е вид., перероб. і доп. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 896 с.
108. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України : (за станом нормат.-прав. актів та суд. практики на 1 вер. 2011р.) / А. М. Мірошниченко, Р. І. Марусенко. – К.: Правова єдність, 2011. – 520 с.
109. Шуміло О. М. Земельне право України (у схемах) : навч. посіб. / О. М. Шуміло ; МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 288 с

Додаткові:

1. Андрейцев В. І. Правовий режим землі як основного національного багатства // Законодавство України: наук.-практ. коментарі. – 2002. – № 4.
2. Будяченко О. М. Земельне право в схемах. Навчальний посібник / О. М. Будяченко — Одеса : ОДУВС, 2017. — 78 с.
3. Балезин В. П. Правовой режим земель населенных пунктов. – М., 1980. – С. 92.
4. Берлач А. К. Організаційно-правові проблеми становлення орендних земельних відносин в Україні: історія і сучасність // Право України. – 1999. – № 2. – С. 15–18.
5. Бисага Ю. М., Сідак М.В. Земельне право України. Навчальний посібник. – Ужгород., 2001.
6. Бисага Ю. М., Сідак М. В., Палінчак М. М., Алмаші М. М., Правові основи регулювання земельних відносин в Україні. Навчальний посібник. – Ужгород., 2002.
7. Біли Ю. Д. Формування ринку сільськогосподарських земель і підвищення ефективності їх використання // Землевпорядний вісник. – К., 2000. – № 2. – С. 24–28.
8. Бобкова А. Г. Про поняття природних рекреаційних ресурсів // Право України. – № 5. – С. 51–54.
9. Буланов А. В. Какой земельный рынок нам нужен? // Рос. экон. журнал. – М., 1998. – С. 42–43.
10. Бусуйок Д. Правові підстави обмеження прав на землю // Підприємство, господарство, і право. – 2004. – 172 с.
11. Войтенко С. П., Володін М. О. Правові тенденції в сучасному кадастрі // Землевпорядний вісник. – К., 2000. – № 1. – С. 17–20.
12. Гапотченко Т. Правові форми забезпечення раціонального використання й охорони земель транспорту // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 5. – С. 60–63.
13. Гапотченко Т. М. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства. – Дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. – Х.: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2007.
14. Гнаткович Д. І. Розвиток науково-методичних положень державного земельного кадастру – інформаційної бази здійснення земельної реформи // Землевпорядний вісник. – К., 1998. – № 3. С. 12–14.
15. Годованюк А. Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду. – Автореф. дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008.
16. Головатюк М. С. оренда як форма реалізації права власності та господарського використання землі // Землевпорядний вісник. – К., 2000. – № 4. – С. 72–79.
17. Горланчук В. В. Розвиток землекористування в Україні. – К.: Довіра, 1999. – С. 254.

18. Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: Монографія. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004.
19. Земельне право України : Навчальний посібник / За загальною редакцією Мироненко В.П. – К.: Алерта, 2018.– 350 с.
20. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації Цілей Сталого Розвитку в Україні до 2030 року? / В. Носік // Право України : юридичний журнал. - 2020. - № 5. - С. 76-90.
21. Земельне законодавство України періоду земельної реформи: основні тенденції розвитку / П. Кулинич // Право України : юридичний журнал. - 2020. - № 5. - С. 63-75.
22. Земельні права як об'єкт захисту / О. Заєць // Підприємство, господарство і право : науково-практичний юридичний журнал. - 2019. - № 7. - С. 69-74.
23. Земельні спори та способи їх вирішення. Відповідальність за порушення земельного законодавства України. Надання земельних ділянок учасникам АТО [Текст] : практичний посібник / упор. Ю. І. Руснак. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 224 с.
24. Теоретико-методологічні засади формування національної доктрини земельного права / А. Гетьман, Г. Анісімова // Право України : юридичний журнал. - 2020. - № 5. - С. 29-42.
25. Право спільної часткової власності на земельну ділянку в земельно-правовій доктрині України / М. Шульга // Право України : юридичний журнал. - 2020. - № 5. - С. 116-127.
26. Земельні спори: куці та дерева на межі: хто правий / Я. Брусенцева // Місцеве самоврядування. - Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. - № 1. - С. 2-6
27. Землі як об'єкт правового регулювання. Н. І. Титова // Право України. – 1998. – С. 10.
28. Земельна реформа : питання і відповіді. – К., 2001.
29. Земельная реформа в сельском хозяйстве: правовые проблемы. – М., 1997.
30. Земельне право України. Навчальний посібник // Під ред. А.А. Погребного, І. І. Каракаша. – К., 2002.
31. Земельне право України: Підручник / За ред. Погрібного О.О., Каракаша І.І. – К.: Істина, 2003. – 448 с.
32. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П.Ф. Кулинича. – К., 2001. – 246 с.
33. Земельне право і земельне законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії / За ред. В. І. Андрейцева – К.: Знання, 2007. – 445 с.
34. Земельне право: Підручник/ За ред. Семчика В. І., Андрейцева В. І.: – К.: Ін-Юре, 2001.
35. Земельне право України: Підручник / За ред. М. В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
36. Земельні відносини в Україні. Законодавчі акти і нормативні документи // Держкомзем України. – К., 1998.
37. Земельный кадастр стран Западной Европы, США и Канады / А. Я. Овицер, Т. А. Кулакова, Л. П. Малахина и др. – М., ВНИИТЗИагропром, 1992.
38. Земельно-аграрная реформа в России. Законодательство. – М. 1994.
39. Земельное право России. Учебник для юридических вузов // Под ред. В. В. Петрова. – М., 1995.
40. Земельное право. Учебник для вузов // Под ред. С. А. Боголюбова. – М., 1999.
41. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. І. Семчика – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007.
42. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар – Х.:ТОВ «Одіссей», 2008. – 624 с.
43. Земля и право. Пособие для российских землевладельцев // Под ред. С. А. Боголюбова. – М., 1997.
44. Земля як об'єкт права власності // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / За ред. В. В. Носік. Серія Юридичні науки. 2000. Вип. 38. – С. 34.

45. Іванова Є. О. Особливості правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. пр. – Вип. 22. – Одеса: Юридична література, 2004. – С. 735–738.
46. Іванова Є. О. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України. – Автореф. дис.... к. ю. н. – Харків, 2007.
47. Ільницька Н. Оренда як правова форма використання земель у сучасний період: поняття, особливості, юридична природа // Право України. – 2000. – № 8.
48. Економіка землекористування та землевпорядкування: Навч. посіб. – К.: ТОВ ЦЗРУ, 2004. – 542 с
49. Иконицкая И. А. Разрешение земельных споров. – М., 1973. 59. Кадастр нерухомості: Монографія / Губар Ю. П., Перович Л. Л., Перович Л. М. – Львів: ВНУ «Львівська політехніка», 2003.
50. Ковальчук Т. Г. Правове регулювання ефективного використання земель промисловості // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2003. – Випуск 55. – С. 165–168.
51. Козьмук П. Ф., Козьмук А. П. Державна реєстрація земельних ділянок, іншого нерухомого майна та прав на них. – Чернівці: Букрек, 2004.
52. Колотинская Е. Н. Правовые вопросы теории государственного земельного кадастра СССР. – М.: Изд-во МГУ, 1982.
53. Кононов В.В. Поняття прибережних захисних смуг за законодавством України. // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 236–239.
54. Котик З. О. Кадастр : Курс лекцій.– Львів : Каменяр, 2003.
55. Крассов О. И. Правовой режим земель государственного лесного фонда. – М., 1985.
56. Кулинич П. Правові питання створення та діяльності фермерських господарств // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2003. – № 2. – С. 20–27.
57. Кулинич П. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель в земельному праві України // Право України. – 2004. – № 8. – С. 45–49.
58. Мірошниченко А.М. Земельне право України: Навчальний посібник. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. – 432 с.
59. Природоресурсна сфера України: проблеми сталого розвитку та трансформацій / Під заг. ред. Б. М. Данилишина. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – 704 с.
60. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко та ін. – К.: РВПС України, 1999. – 716 с.
61. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. – № 4. – С. 75–82.
62. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консул, 1998.